

Stockholm 28 september 2020

Ert dnr: N2020/01752/JL

Yttrande över "Promemoria om behovsanalys i den strategiska planen för genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken i Sverige", Naturskyddsföreningens remissvar

Sammanfattning

Naturskyddsföreningen anser att:

- Utkast till den strategiska planen behöver gå på remiss för att säkra demokratisk insyn i framtagandet av de konkreta åtgärder, villkor och styrmedel som kommer prägla svensk jordbrukspolitik fram till 2030. Utan insyn i budgetförutsättningar är det inte möjligt att bedöma hur den strategiska planen skall uppnå målsättningarna för nästa programperiod.
- Det "integrerade" perspektiv på hållbarhet som behovsanalysen eftersträvar, förutsätter att eventuella målkonflikter, som till exempel mellan ökad miljönytta och ökad produktion, behöver belysas, utredas och hanteras i mycket större utsträckning än vad som är fallet.
- Behovsanalysen saknar tydlighet kring de grundläggande hierarkier som utifrån biosfärens reproduktiva kapacitet behöver prägla målsättningar beträffande produktion, lönsamhet och miljö. Den viktigaste av dessa är att ett långsiktigt produktivt jordbruk är *fullständigt beroende* av fungerande ekosystemtjänster och resilienta ekosystem.
- Resurser inom jordbrukspolitiken bör i större utsträckning kopplas till miljönytta och ersättning för kollektiva nyttigheter, snarare än till frikopplat direktstöd.

- Biologisk mångfald behöver gynnas i hela landet och, ihop med övriga miljöåtgärder, tydligt utgöra en övergripande prioritering i den kommande jordbrukspolitiken.
- Givet kommissionens målsättning om 50 procent minskad användning av, och risk med, bekämpningsmedel inom EU till 2030, saknar behovsanalysen tillräcklig ambition och lämpliga åtgärder för att styra jordbruket i önskad riktning.
- Betydelsen av ekologisk produktion är kraftigt underskattad i remitterad behovsanalys, givet att den tillhandahåller integrerade lösningar på betydligt fler behov än vad som lyfts fram, såväl ekonomiska och sociala, som miljömässiga.
- Den minskade EU-budgeten inför nästa programperiod understryker vikten av ökad svensk medfinansiering till den strategiska planen, i syfte att bibehålla förutsättningarna för ett livskraftigt och hållbart svenskt jordbruk. Finansiering måste också säkerställas för de stöd som kan komma att lyftas ur den strategiska planen och istället finansieras med nationella medel.

Övergripande synpunkter

- **Miljö- och klimatambitioner behöver öka för att nå uppsatta mål**

Av de nationella mål med relevans för genomförandet av CAP som listas i promemorian, syftar samtliga helt eller delvis till att öka miljö- och klimatambitioner inom svenskt jordbruk. EU-kommissionens förslag till reviderad CAP, samt dess jord- till bordstrategi (F2F) och strategi för biologisk mångfald, pekar tydligt i samma riktning. **Naturskyddsföreningen anser därför att netto-behovslistan 1) behöver påvisa avsevärt ökade ambitioner inom dessa områden jämfört med presenterat förslag, samt att den 2) behöver prioritera miljö- och klimatåtgärder även i ett scenario där de finansiella ramarna för den strategiska planen stramas åt ytterligare.**

- **Fortsatt demokratisk process i arbetet med den strategiska planen**

Naturskyddsföreningen anser att det är av största vikt för den demokratiska processen att ett utkast på strategisk plan remitteras. Den politik som fastställs kommer prägla svenskt jordbruk och Sveriges odlingslandskap under det avgörande decennium då Europa måste lyckas bryta negativa trender beträffande biologisk mångfald, miljö- och klimat för att uppnå 2030 målen. Detta kräver demokratisk insyn i framtagandet av, och möjlighet till synpunkter på, de konkreta åtgärder, villkor och styrmedel som kommer prägla den strategiska planen. Utan vetskap om prioriteringar eller budgetförutsättningar är det inte möjligt att bedöma hur den strategiska planen skall uppnå målsättningarna för nästa programperiod. Det finns även starka juridiska grunder i SMB-direktivet (2001/42/EG) för att samtliga eventuella miljökonsekvenser av strategiska planer under CAP måste genomgå gedigna och meningsfulla offentliga samrådsprocesser. ClientEarth redogör för dessa grunder i en nyligen publicerad juridisk analys av CAP utifrån SMB-direktivet.¹

- **Behovsanalysens utformning**

Naturskyddsföreningen ser stort värde i möjligheten att få lämna synpunkter på genomförd behovsanalys, men anser att den är utformad på ett sätt som försvårar ett meningsfullt remissförfarande. Promemorian sorterar in identifierade behov under målen i CAPs målstruktur utan att redogöra för avgörande avväganden såsom 1) vilka behov från bruttolistan som prioriterats bort och varför, 2) hur de prioriteringar som gjorts kommer åstadkomma de ökade miljö- och klimatambitioner som krävs för att uppnå uppsatta mål på såväl nationell som EU-nivå, 3) eventuella målkonflikter mellan identifierade behov, som exempelvis de som kan uppstå mellan behovet av ökad produktion och ökad miljönytta, och 4) på vilket sätt arbetet med den strategiska planen tar ett *integrerat grepp* på hållbar utveckling?

Naturskyddsföreningen efterlyser därför en tydligare, mer integrerad redogörelse och motivering av de prioriteringar och

---

¹ <https://www.documents.clientearth.org/wp-content/uploads/library/2020-09-03-public-participation-at-the-early-stage-of-drafting-the-common-agricultural-policy-national-strategic-plans-coll-en.pdf>

avvägningar som ligger bakom framtagna netto-behovslista. En sådan analys skulle även stärkas genom identifiering av åtgärder med störst möjlighet att möta flera behov och CAP-mål samtidigt.

- **Grundläggande hierarkier och målkonflikter måste uppmärksammas**

Många av de strategier, handlingsplaner och ramdirektiv som berör jordbruket och livsmedelskedjan i Sverige har parallella målsättningar beträffande både ökad produktion, konkurrenskraft och miljönytta. Remitterad behovsanalys går i samma anda, både i helhet och i specifika stycken. Exempelvis efterlyses ökad "kunskap om hur jord- och skogsbrukets miljö- och klimatarbete kan stärkas samtidigt som produktionen totalt sett ökar" (avsnitt 5.4.4. och 5.4.5).

Naturskyddsföreningen vill poängtera att även om vi delar dessa parallella ambitioner, måste ett "integrerat" perspektiv på hållbarhet, som behovsanalysen eftersträvar, även *belysa, utreda och hantera eventuella målkonflikter*, som t.ex. mellan just ökad miljönytta och ökad produktion.² Åsidosättandet av uppenbara och komplexa målkonflikter underminerar möjligheten att utforma åtgärder och styrmedel som levererar långsiktigt hållbara resultat, och riskerar istället att landa i just de suboptimeringar strategin samt diverse relaterade ramverk vill undvika.

Naturskyddsföreningen vill också understryka att det finns inneboende hierarkier i målsättningar beträffande produktion och miljö, baserade på biosfärens reproduktiva kapacitet. En analys av dessa lyser allt för ofta med sin frånvaro, så även i remitterad behovsanalys. Den viktigaste är att ett långsiktigt produktivt jordbruk är *fullständigt beroende* av fungerande ekosystemtjänster och resilienta ekosystem. Det ständigt ökande behovet av klimatanpassning understryker detta ytterligare. En trovärdig strategisk plan för Sveriges jordbruk måste således tydligt spegla denna hierarki när frågor som berör ökad produktion, lönsamhet och konkurrenskraft hanteras. Därför är det oroväckande att många av de avsnitt i behovsanalysen som

---

² Röö's et al. 2018, Risks and opportunities of increasing yields in organic farming. A review, *Agronomy for sustainable development* 38:14.

berör jordbrukets produktionsförmåga och konkurrenskraft helt saknar denna avgörande kontextualisering (se exempelvis 5.3.1 Goda konkurrensvillkor, 5.3.2 Konkurrenskraftigt jordbruk, 5.3.9 Ny teknik och kunskapsspridning, 5.3.10 Samverkan jordbruk, rådgivning och forskning, 5.4.5 Utveckling och spridning av kunskap om hållbar produktion.).

Undantaget som bekräftar regeln är avsnitt 5.4.8 Genetisk mångfald, som betonar att "hotade lantraser och kultursorter behöver bevaras för att säkra den genetiska mångfalden för framtiden, trots att dessa har svårt att möta jordbrukets lönsamhetskrav." Återkommande är dock att avsnitt som behandlar miljönytta tydligt ställer detta i relation till behovet av ökad produktion och konkurrenskraft (se exempelvis 5.3.6, 5.4.4, 5.4.6, 5.4.5, 5.4.9).

Naturskyddsföreningen har dock full insikt kring att lönsamhet för den *enskilda lantbrukaren* är en grundläggande förutsättning för att kunna realisera ökade miljöambitioner, men vill samtidigt understryka att samma hierarki inte kan tillåtas prägla jordbrukspolitiken på nationell nivå.

Naturskyddsföreningen har som målsättning, och förminskar inte på något sätt behovet av, att utveckla ett produktivt, lönsamt och konkurrenskraftigt jordbruk, men ser att detta endast kan åstadkommas om ovan beskrivna hierarkier och målkonflikter beaktas och hanteras på ett integrerat, trovärdigt och vetenskapligt förankrat sätt.

Allt mer talar för att Sveriges framtida jordbruk inte främst kommer handla om ökad produktivitet (mätt i mängd producerad gröda per area), utan snarare om att:

1. Säkerställa att antalet lantbruk bibehålls eller ökar³
2. Sluta bygga bort jordbruksmark⁴
3. Etablera en bredare definition av vad vi vill att varje hektar ska ge avkastning på, som förutom mat omfattar

³ Wästfelt, A. Eriksson, C. 2017. Det svenska lantbrukets omvandling 1990-2014: Exemplet Uppsala län. SLU Uppsala.

⁴ *Climate change adaptation in the agriculture sector in Europe, EEA report (European Environment Agency), No 04/2019*

värden som biologisk mångfald, kolinlagring, ekosystemtjänster och andra kollektiva nyttigheter⁵.

- **Biologisk mångfald**

Biologisk mångfald måste ses som den grundläggande förutsättning den är för att säkerställa framtida matproduktion, och prioriteras därefter. Givet detta är det anmärkningsvärt få punkter i behovsanalysen som hanterar biologisk mångfald. Målsättningar kring klimat, miljö och biologisk mångfald kan inte villkoras med krav på konkurrenskraft eller kortsiktiga ekonomiska intressen.

Naturskyddsföreningen vill samtidigt understryka att lönsamhet givetvis är en förutsättning för fortsatt brukande. Här spelar jordbruksstöden en viktig roll för att ge lantbrukarna betalt för den miljönytta de skapar och på så sätt låta åtgärderna bidra till lönsamhet.

Ett hållbart jordbruk ska löna sig, och den långsiktiga lönsamheten är helt avhängig bevarad och stärkt biologisk mångfald i alla delar av jordbrukslandskapet.

- **Bekämpningsmedel**

Jord- till bordstrategin har mål om 50 procent minskad användning av, och minskad risk med, kemiska bekämpningsmedel till år 2030. Fyra behov i bruttolistan lyfter minskad användning av växtskyddsmedel (nr 16, 61, 69 och 146). Naturfrämmande kemiska bekämpningsmedel pekas ut som en huvudsaklig drivkraft bakom den akuta förlusten av biologisk mångfald, jämte igenväxning och förändrad markanvändning till följd av storskaligt, intensivt och monokulturellt jordbruk.

Naturskyddsföreningen anser därför att behovsanalysen behöver uppvisa avsevärt högre ambitionsnivå och tydligare åtgärdsförslag på området minskad användning av växtskyddsmedel om den strategiska planen ska kunna bidra till att vända denna negativa utveckling och uppnå uppsatta mål.

---

⁵ Towards better representation of organic agriculture in life cycle assessment, Hayo M. G. van der Werf, Marie Trydeman Knudsen och Christel Cederberg, Nature Sustainability, 2020.

Det behöver finnas kraftiga incitament för att minska användningen av och risken med växtskyddsmedel i konventionell odling och att främja ett integrerat växtskydd med förebyggande åtgärder och gynnande av nyttodjur.

Det är vidare anmärkningsvärt att de identifierade behoven inte sammankopplas med det befintliga, välutvecklade och konkurrenskraftiga produktionssystem som redan tillgodoser dem, nämligen ekologisk produktion.

- **Ekologisk produktion**

Naturskyddsföreningen uppskattar att den föreslagna behovsanalysen tydligt lyfter att CAP ska bidra till en ökad ekologisk produktion eftersom det har möjlighet att svara mot flera av dess mål. **Naturskyddsföreningen anser** dock att behovsanalysen kraftigt underskattar den ekologiska produktionens kapacitet att bidra till de *integrerade* lösningar på hållbar utveckling som promemorian efterlyser i sin lägesbeskrivning, där ekonomiska, sociala och miljömässiga målsättningar sammanfaller.

Naturskyddsföreningen vill även understryka att den kapaciteten är lika viktig *över hela landet*, och ej bara i slättbygd. Anledningen till att ekologisk produktion ger tydligast positiv effekt på biologisk mångfald i slättbygd, är att statusen för biologisk mångfald här är särskilt utsatt. Det konventionella jordbruket präglas i dessa områden i större utsträckning av intensiv och storskalig produktion än i mellanbygd och skogsbygd. Biologisk mångfald behöver dock gynnas i hela landet och här bidrar det ekologiska jordbruket direkt genom att 1) djur på ekogårdar betar mer och 2) den restriktiva användningen av växtskyddsmedel. Att ekogårdar upplever högre lönsamhet utgör också ett indirekt bidrag genom att fler mindre jordbruk kan överleva. Produktion av ekomjolk är ett tydligt exempel på en sektor som bidrar till ökad biologisk mångfald i skogs- och mellanbygd som skulle få mycket svårt att överleva om ekostödet försvann.

Naturskyddsföreningen vill påminna om att forskningen visar att det ekologiska jordbruket redan gjort framsteg inom avgörande miljöområden som minskad förlust av biologisk mångfald, ökad kolinlagring, kretsloppslösningar på gårdsnivå

samt utfasning av kemiska bekämpningsmedel och minskad tillförsel av nytt kväve till den reaktiva cykeln. Samtidigt tillkommer den ekonomiska framgångsfaktor som det ekologiska jordbruket utgör genom högre lönsamhet och etablering av ett av Sveriges största, mest tillgängliga och snabbt växande mervärdeskoncept: KRAV. LRF rapporten "Sverige som ekoland" finner dessutom "att alla nuvarande Konventionella producenter skulle vinna på en större omläggning [till ekologisk produktion]. De som lägger om skulle få högre lönsamhet eftersom den ekologiska produkten är mer lönsam. De kvarvarande skulle få högre lönsamhet eftersom priserna på konventionella produkter skulle öka om det blir brist på högkvalitativa svenska konventionella produkter."⁶

Dagsaktuella vetenskapliga sammanställningar visar med alarmerande tydlighet att behovet av transformativ omställning av markanvändningen är akut, och livsmedelskonsumtionen och jordbruket utgör nyckelfaktorer i den processen.⁷ I arbetet med att ställa om hela jordbrukssektorn bör det ekologiska jordbruket ses som den spjutspetsen det är, och inte som en separat miljöåtgärd som den remitterade behovsanalysen ger sken av. Naturskyddsföreningens analys finner 30 av 150 identifierade behov som redovisas i bruttolistan har direkt koppling till värden som det ekologiska jordbruket redan producerar.⁸

Naturskyddsföreningen föreslår därför att behovsanalysen tydligare lyfter fram ekologisk produktion som en satsning som har bevisad kapacitet att *kombinera flera målsättningar inom CAP*, som exempelvis ökad kolinlagring (5.4.1), minskad belastning på mark, luft och vatten (5.4.4), ökad biologisk mångfald (5.4.6 och 5.4.9), ökad djurvälstånd (5.5.7) utveckling och spridning av kunskap om hållbar produktion (5.4.5), värdefulla gräsmarker (5.4.7), då 30 procent av Sveriges betesmarker finns inom ekologisk produktion, samt underlättad generationsväxling (5.5.1) och stärkt affärsmässighet på landsbygden (5.5.2).

⁶ Sverige som ekoland – analys av ekologiskt lantbruk i Sverige, faktakompendium 1, 2017, LRF

⁷ Global Biodiversity Outlook 5 (2020), Living Planet Report 2020, WWF

⁸ Här omfattas områdena stärkt djurskydd (14, 26, 120, 150), minskad miljöbelastning (20, 64) minskat behov av växtskyddsmedel (16, 61, 69, 146), alternativ till importerade insatsvaror (28) ökade mullhalter (17, 50), diversifiering av jordbruksföretag (19, 100), cirkulära lösningar (33), främjandet av mervärden och certifiering i svensk livsmedelsproduktion (42, 47, 77, 116, 142), hållbar matkonsumtion (51), ökad kolinlagring (53), balans mellan ökad konkurrenskraft och negativ miljöpåverkan (70, 76, 85), ökad biologisk mångfald (87, 119), främjandet av ekosystemtjänster (72, 79).

Naturskyddsföreningen ställer sig positiv till Jordbruksverkets (SJV) förslag (Dnr. 3.1.17-00151/2020) om att omvandla minskat kväveläckage och ersättningarna till ekologisk produktion till ettåriga ersättningar under eco-schemes inom direktstöden. Naturskyddsföreningen delar även Jordbruksverkets bedömning att "det utrymme som eventuellt uppstår om ersättningen till ekologisk produktion flyttar till eco-schemes kan med fördel användas till höjda ersättningar för betesmarker och slåtterängar."

Kommenterade avsnitt

- **Våtmarker relaterat till avsnitt 5.4.1, 5.4.4, 5.4.6.**

Våtmarker nämns under två avsnitt, *5.4.1 Inlagring av kol och växthusgasavgång från organogena jordar* samt *5.4.6 Biologisk mångfald i slättbygd*. De kan även tolkas in under *5.4.4 Minskad belastning på mark, luft och vatten*. I samtliga fall hamnar åtgärderna i kategorin "*Kan till viss del mötas inom CAP*".

Naturskyddsföreningen anser att

1. det är mycket angeläget att stödet för att anlägga och sköta våtmarker för att gynna biologisk mångfald och för att minska övergödningen finns kvar.
2. stöd för anläggning av våtmark behöver breddas för att även omfatta minskade utsläpp av växthusgaser från jordbruksmark och ökad inlagring av kol.
3. det är angeläget att lyfta fram att åtgärder för biologisk mångfald i slättbygd inte får tränga undan åtgärder i andra områden där de också behövs.
4. anläggning av våtmarker i större skala behöver främjas genom åtgärder som understödjer samordning över ägogränser.

När det gäller organogena jordar utgör dessa en liten del av åkerarealen i Sverige, men står för en stor andel av jordbrukets totala utsläpp av växthusgaser. Återvätning av organogena jordar är en effektiv åtgärd för att minska utsläppen av växthusgaser från jordbruksmark. Trots detta saknas i dagens landsbygdsprogram ett riktat stöd för den typen av åtgärd. Det

finns stöd för att anlägga och sköta våtmarker men då med syftet att främja biologisk mångfald alternativt att minska övergödningen. Till viss del kan dessa överlappa, men givet det stora problemet med avgång av växthusgaser från organogen jordbruksmark behövs ett eget syfte för dessa våtmarker: att minska utsläpp av växthusgaser och att öka inlagringen av kol. Det behöver även tillföras medel för att förverkliga åtgärden. Eftersom syftet är nytt behövs dessutom extra resurser till rådgivning samt utvärdering av genomförda åtgärder. En sådan breddning av våtmarksstödet har även gott stöd i jord- till bordsstrategin:

“Farming practices that remove CO2 from the atmosphere contribute to the climate neutrality objective and should be rewarded, either via the common agricultural policy (CAP) or other public or private initiatives (carbon market10).” (Farm to fork strategy, 2020)

Oberoende av syftet med att anlägga en våtmark, finns det i många fall ett behov av att genomföra åtgärder som omfattar hela eller delar av dikningsföretag, och som då berör flera markägare. För att främja återvätning och anläggning av våtmarker i större skala, behövs därför incitament som främjar samordning över ägo gränser, i enlighet med rekommendationerna i slutet på avsnitt 5.4.4.

• **5.4.4 Minskad belastning på mark, luft och vatten**

Detta är ett avgörande avsnitt i behovsanalysen som både berör åtskilliga åtgärder inom dagens landsbygdsprogram (t.ex. skyddszoner mot vattendrag, våtmarker och stöd för ekologisk odling), men som också, utöver de ramdirektiv och handlingsplaner som listas under avsnittet, har direkt bäring på mer än hälften av våra nationella miljömål:

- Ingen övergödning,
- Levande sjöar och vattendrag
- Myllrande våtmarker
- Giftfri miljö
- Hav i balans
- Grundvatten av god kvalitet
- Frisk luft
- Bara naturlig försurning

- Ett rikt växt- och djurliv
- Ett rikt odlingslandskap

Givet mängden och magnituden på målsättningar som berörs **anser Naturskyddsföreningen att:**

1. avsnittets betydelse behöver betonas kraftigare. I relation till jordbrukets övergripande utmaningar är detta ett centralt område där tydliga framsteg har en direkt koppling till jordbrukets långsiktigt produktiva förmåga.
2. frågan om konkurrenskraft inte på något sätt får villkora miljöåtgärder på det sätt som befintliga formuleringar i avsnittet antyder.
3. koppling till ekologisk produktion saknas, eftersom det innebär mindre tillförsel av nytt kväve i kretsloppet samt undviker negativa effekter från naturfrämmande kemiska bekämpningsmedel.

• 5.4.6 Biologisk mångfald i slättbygd

Som SWOT-analysen påpekar är biologisk mångfald viktig inte bara för artbevarande utan också för ekosystemtjänster och för bibehållen produktion. Hoten mot biologisk mångfald ser olika ut i olika delar av landet: I slättbygden handlar det om intensifiering och hårt brukad mark med för lite variation, medan det i skogs- och mellanbygd snarare relaterar till bristande lönsamhet och igenväxning. I grunden har dock organismerna liknande behov och lantbrukarna har möjlighet att utföra liknande miljönytta. Två tredjedelar av betesmarkerna ligger till exempel i skogs- och mellanbygd, enligt SWOT-analysen. Frågan kring lönsamhet innebär också ett behov att få betalt för miljönyttan som utförs, i både slättbygd, mellanbygd och skogsbygd.

Naturskyddsföreningen vill betona att biologisk mångfald måste värnas i hela landet; i både slättbygd, mellanbygd och skogsbygd. Ökade insatser för slättbygdens biologiska mångfald är viktigt, men får inte innebära minskade satsningar i övriga delar av landet.

Naturskyddsföreningen anser också att promemorian bortser från sambandet mellan den biologiska mångfalden, inte minst i

slättbygd, och användningen av bekämpningsmedel. I "Plan för odlingslandskapet biologiska mångfald", vilken behovsanalysen hänvisar till, sammanfattas dessa behov i en punkt: *"I slättbygden behövs en ökad geografisk och tidsmässig variation samt att de negativa effekterna av växtskyddsmedel på biologisk mångfald minskar."* (s 7)

Lämpliga insatser inkluderar, men begränsas inte till, incitament för minskad användning av bekämpningsmedel, stöd för kantzoner, blomsterremsor, skalbaggsåsar, brynzoner och småbiotoper som stenmurar, åkerholmar etc. Ersättningar för våtmarker, värdefulla gräsmarker och ekologisk produktion diskuteras i separata stycken.

Naturskyddsföreningen föreslår därför att åtgärder för biologisk mångfald ska finnas i hela landet.

- **5.4.7 Värdefulla gräsmarker**

Naturskyddsföreningen instämmer i att gräsmarkernas skötsel är avgörande för att bevara den biologiska mångfalden i odlingslandskapet. Miljöersättningen för betesmarker och slätterängar är ett mycket viktigt verktyg för att säkerställa skötseln. Därför anser vi det angeläget att åtagandeplanerna ska finnas kvar för att säkerställa skötseln av dessa marker. Åtagandeplanerna bidrar till att styra skötseln av de mest värdefulla betesmarkerna och slätterängarna, dvs de med särskilda värden. Det ger också en unik möjlighet att få information om naturvärdena i landets gräsmarker och att säkerställa en god skötsel, spritt i landet, på betydligt större arealer än vad som är möjligt inom de skyddade områdena som naturreservat, nationalparker och Natura 2000-områden. Betesmarker och slätterängar varierar stort i sin utformning och i vilka värden som behöver gynnas. Ett borttagande skulle inte innebära mer flexibilitet utan tvärtom en mer likriktad skötsel med risk för förlorade natur- och kulturmiljövärden som följd.

Idag finns också betade marker som faller utanför stödreglernas definition av betesmark/slätteräng eller specialklasser. Ett exempel är ekbackar och brynmiljöer som anses för täta men inte definieras som gräsfattig mark, samtidigt som de hyser stora biologiska värden beroende av bete eller liknande skötsel.

Naturskyddsföreningen välkomnar åtgärder för att främja grovfoderbaserad djurhållning av betande djur, då det är både resurseffektivt och bidrar till den biologiska mångfalden, förutsatt att de betar naturbetesmarker.

Naturskyddsföreningen föreslår att åtagandeplanerna ska finnas kvar. I första hand för alla marker med särskilda värden, i andra hand för värdekärnor där andra skötseldirektiv saknas. I de fall där åtagandeplaner ersätts med rådgivning behöver det säkerställas både tillräcklig finansiering och att alla lantbrukare med värdefulla gräsmarker nås av rådgivningen.

Sammanfattningsvis

Naturskyddsföreningen anser att behovsanalysen tydligare behöver betona ekosystemtjänster och resilienta ekosystem som en förutsättning för ett långsiktigt produktivt jordbruk, samt redogöra för prioriteringar och eventuella målkonflikter som kan uppstå.

Naturskyddsföreningen har följande förslag:

- Remittera utkast på strategisk plan.
- Ekologisk produktion ska tydliggöras som integrerad lösning på flera målsättningar.
- Anläggning av våtmarker ska vara möjligt att anlägga i klimatsyfte.
- Ambitioner för minskad användning av bekämpningsmedel behöver tydliggöras.
- Biologisk mångfald ska främjas i hela landet.
- Ha kvar åtagandeplaner för betesmarker och slåtterängar med särskilda värden.

*****

Detta remissvar har utarbetats av Jenny Ekman och Pim Bendt, sakkunniga i mat och jordbruk vid rikskansliet.

För Naturskyddsföreningen

Stockholm 28 September 2020.

Johanna Sandahl
ordförande

Louise Karlberg, chef, Skogs- och
jordbruksavdelningen